



Univerzita Palackého
v Olomouci



Univerzita Palackého
v Olomouci

**Protiprávnost, zavinění
Škoda způsobená více osobami
Spoluúčast poškozeného
a další obecné otázky NŠ**

Filip Melzer



IV. Protiprávnost

- Porušení absolutního práva, resp. ochranné normy (§ 2910) indikuje protiprávnost
- Protiprávnost je dána, ledaže existují okolnosti vylučující protiprávnost



Porušení absolutního práva: vztah § 2910 a § 2900

§ 2910 věta první: „poruší povinnost stanovenou zákonem a zasáhne tak do absolutního práva poškozeného“

- Co je touto povinností stanovenou zákonem?
 1. Jde povinnost stanovenou v § 2900?
 - § 2900: dříve § 415 OZ 1964 (tzv. generální prevence)
 2. Jde již o samotnou povinnosti nezasahovat do absolutního práva jiného?

- Podrobněji viz:
 - Melzer/Tégl, komentář k § 2900, m.č. 72 an.
 - Melzer/Tégl, komentář k § 2910, m.č. 35 an.



Univerzita Palackého
v Olomouci

Protiprávnost a § 2909

- Úmyslné způsobení škody v rozporu s dobrými mravy je protiprávním jednáním



Okolnosti vylučující protiprávnost

- Nutná obrana (§ 2905)
- Krajní nouze (§ 2906)
- Svépomoc (§ 14)
- Výkon práva nebo plnění povinnosti



Nutná obrana

- § 2905
- Předpoklady:
 - Útok: úmyslný zásah do práv jiného (komisivní)
 - Protiprávnost
 - Bezprostředně hrozící nebo trvajících
 - Odvrácení
 - Vůči útočnickově osobě a jeho majetku
 - Nesmí být nepřiměřené povaze a nebezpečnosti útoku (zásadně se nepoměruje, jen excesy)



Krajní nouze

- § 2906
- Předpoklady:
 - Nebezpečí
 - Přímo hrozící
 - Ohrožený je sám nevyvolal
 - Poměrování: odvrácení (subsidiarita)
- Srov. § 2907



Náhrada škody způsobené v krajní nouzi

- Škoda způsobená tomu, kdo nebezpečí odvracel: § 2908 (aplikuje se i na jiné případy)
 - Právo záchránce (jednatele) proti:
 - a) Odpovědnému za zdroj nebezpečí
 - b) Ochráněnému (srov. vztah k úpravě nepřikázaného jednání)
- Srov. případ: Na A „útočí“ potulující se pes Brutus, který patří B. A si brání holý život tím, že použije židli, která patří C. A je zachráněn, avšak židle je zničena, Brutus také.



Právo třetí osoby na NŠ, kterou utrpěla v souvislosti s odvrácením nebezpečí

- Náhrada škody způsobená na věci, která byla pramenem nebezpečí (např. pes Brutus)
- Náhrada škody způsobená třetí osobě (např. židle C)



Svépomoc (§ 14)

- Svépomoc X svémoc
- Zásada, že svépomoc je možná tam, kde se nelze účinně dovolat pomoci moci veřejné. (srov. systematické zařazení za §§ 12, 13)
- Zvláštní případ: svépomoc směřuje k zajištění



Předpoklady svépomoci

- Neoprávněnost zásahu do práva
- Bezprostřednost zásahu (hrozí či trvá)
- Přiměřené prostředky
- Vykonává ji ten, kdo je zasažen (+ zástupce)
- Absence pomoci veřejné moci – jen do této pomoci
- Vztah k tzv. speciálním úpravám



V. Zavinění

- Subjektivní prvek
- Učebnicová definice: subjektivní psychický vztah jednajícího k následku jeho jednání (Pb: relevantní jen ve vztahu k úmyslu);
 - R 22/1979, str. 496; 21 Cdo 1059/2003
- 2 formy:
 - Úmysl
 - Nedbalost



Pojem nedbalosti a presumpce zavinění

– Pojem nedbalosti (§ 2912)

- Nedbalost obecně
- Nedbalost odborníka

– Presumpce nedbalosti (§ 2911)

- Zavinění se presumuje, a to jen (nevědomá) nedbalost; srov. R 34/1969
- OZ: význam z hlediska prokázání hrubé nedbalosti



Vědomá a nevědomá nedbalost

- Nedbalost: § 2912
- Tradičně se v trestním právu rozlišuje vědomá a nevědomá nedbalost
- Vědomá nedbalost: jednatel věděl, že může způsobit škodu, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že škoda nenastane
- Nevědomá nedbalost: jednatel nevěděl, že může způsobit škodu, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým poměrům vědět měl a mohl.
- Jaký má význam toto rozlišení v soukromém právu?



Čistě subjektivní či objektivizované zavinění?

- Čistě subjektivní zavinění: předvídatelnost posuzujeme z hlediska konkrétního jednajícího subjektu
- Objektivizované zavinění: toto zavinění je nějakým způsobem objektivizované.
 - Švestka: objektivní měřítko chápané konkrétně (situace) a diferenciovaně (osoba škůdce)
 - Zavinění u odborníků – obecně objektivizované (§ 5, § 2912 odst. 2)



Úmysl

– Přímý

- 1. stupně: věděl a chtěl způsobit následek
- 2. stupně: věděl a přímo nechtěl, avšak požadoval jej za nutné vedlejší účinek jeho jednání

– Nepřímý – věděl a pro případ, že se tak stane s tím byl srozuměn

– Rozlišení mezi úmyslem a nedbalostí není tak zásadní jako v trestním právu; v zásadě postačuje pro náhradu škody nedbalost

- Ale: promlčení, § 2909 atd.



Vztah subjektivní a objektivní odpovědnosti

- Základní předpoklad: srov. § 2895
 - Jak stanoví zákon zvláště jinak?
- Rozšiřováním požadavků na předvídání vzniku škod a jejich absolutizování vzhledem k tomu, co je třeba učinit, aby se škodám předešlo, může někdy učinit ze subjektivní odpovědnosti fakticky odpovědnost objektivní.
 - Negligence without fault



Útěk psa: 25 Cdo 972/2003

Jestliže v řízení bylo prokázáno, že pes žalovaného volně pobíhal bez dozoru po veřejné komunikaci a způsobil dopravní nehodu, při níž byl poškozen automobil žalobce, je zřejmé, že žalovaný kritického dne nevykonával nad svým chovaným zvířetem náležitý dozor a že jako jeho majitel si nepočíнал tak, aby se pes nezaběhl na silnici, a neučinil tedy vše, aby zabránil vzniku škody; již tím je z občanskoprávního hlediska dáno protiprávní jednání (opomenutí) žalovaného podle § 420 odst. 1 obč. zák., přičemž zavinění ve formě nevědomé nedbalosti se předpokládá. Forma prevenčního opatření směřujícího k tomu, aby žalovaný měl náležitý dozor nad svým psem, záležela jen na žalovaném jako na jeho chovateli, když žádný právní předpis neurčuje, jak má být pes zajištěn (uvázan, umístěn v boudě, v oplocení atd.), a ani neurčuje, jaká má být síla drátěného pletiva, kterým má být kotec psa tohoto kterého plemene, stáří a velikosti obehnán, vybudován a proti úniku zvířete zabezpečen. Bylo tudíž na žalovaném, aby učinil vše pro to, aby vzniku škody zabránil, a z tohoto hlediska není proto rozhodující, jakým způsobem byl kotec vybudován, nýbrž to, že pes z něj uvedeného dne unikl, pohyboval se po veřejné komunikaci a v důsledku střetu s automobilem žalobce, způsobil na vozidle škodu.



Univerzita Palackého
v Olomouci

Způsobilost k zavinění

- Deliktní způsobilost
- Deliktní nezpůsobilost tak nevylučuje protiprávnost, nýbrž zavinění



Rozsah zavinění

- Na jaké skutečnosti musí zavinění vztahovat?
- Na veškeré prvky objektivní skutkové podstaty, tj. na každou škodu?
 - Tak např. Švestka
 - Mechanické přebírání trestněprávního pojetí
- **Při porušení absolutních práv:**
 - Na porušení absolutního práva
 - Pb.: následné škody (typicky ušlý zisk)
 - Zde jen adekvátnost příčinné souvislosti
- **Při porušení ochranných norem**
 - Zavinění se vztahuje právě jen na porušení ochranné normy
 - Nahrazují se škody, které jsou kryty ochranným účelem.
- **Při porušení smluvní povinnosti – nevyžaduje se zavinění**
 - Dříve: i zde teorie ochranného účelu, případně adekvátnosti



VI. Další obecné problémy odpovědnosti za škodu

1. Škoda způsobená více osobami
2. Spoluúčast poškozeného
3. Vztah promlčení práva na náhradu a na vydání bezdůvodného obohacení



1. Škoda způsobená několika osobami

– Solidarita

- Zásada: § 2915 odst. 1 věta první
- Výjimka: dílčí závazky (§ 2915 II)

– Vnitřní vztah:

- Zásadně podle míry účasti: § 2916

– Škoda způsobená jinou osobou: § 2917 (Pb!)



2. Spoluúčast poškozeného na škodě Spolupřičitatelnost škody poškozenému

§ 2918

Vznikla-li škoda nebo zvětšila-li se také následkem **okolností, které se přičítají poškozenému**, povinnost škůdce nahradit škodu se poměrně sníží. Podílejí-li se však okolnosti, které jdou k tíži jedné či druhé strany, na škodě jen **zanedbatelným způsobem**, škoda se nedělí.

- Doktrína: **tzv. princip rovného přístupu**: pro přičtení škody jak škůdci, tak poškozenému mají platit stejné zásady



Varování před nebezpečím. Přijmutí rizika oběti

§ 2896

Oznámí-li někdo, že svoji povinnost k náhradě újmy vůči jiným osobám **vylučuje** nebo **omezuje**, **nepřihlíží** se k tomu. Učiní-li to však ještě před vznikem újmy, může být takové oznámení posouzeno jako **varování před nebezpečím**.

§ 2899

Kdo pro sebe **přijal nebezpečí oběti**, byť tak učinil za takových okolností, že to lze považovat za neprozřetelné, nevzdal se tím práva na náhradu proti tomu, kdo újmu způsobil.



§ 2902

Kdo porušil právní povinnost, nebo kdo může a má vědět, že ji poruší, **oznámí** to bez zbytečného odkladu osobě, které z toho může újma vzniknout, a upozorní ji na možné následky. Splní-li oznamovací povinnost, **nemá poškozený právo na náhradu** té újmy, které mohl po oznámení zabránit.

§ 2903

(1) Nezakročí-li ten, komu újma hrozí, k jejímu odvrácení způsobem přiměřeným okolnostem, **nese ze svého**, čemu mohl zabránit.

(2) Při **vážném ohrožení** může ohrožený požadovat, aby **soud** uložil **vhodné a přiměřené opatření** k odvrácení hrozící újmy.



Vztah promlčení na náhradu škody a bezdůvodného obohacení

§ 2919

Obohatil-li se škůdce na úkor poškozeného protiprávním činem nebo na základě jiné skutečnosti, která způsobila škodu, je škůdcovo obohacení i po promlčení práva poškozeného na náhradu škody bezdůvodné. Promlčí-li se právo poškozeného na náhradu škody, může se poškozený domáhat, aby mu škůdce vydal, co získal, podle ustanovení o bezdůvodném obohacení.



Univerzita Palackého
v Olomouci

Děkuji za pozornost!